

Valtioneuvoston kanslia

Viite:

Valtioneuvoston kanslian lausuntopyyntö 16.5.2022 VN/147/2022

Asia:

Määräys hallituksen esitysten sekä muiden valtioneuvoston ja ministeriöiden asiakirjojen kääntämisestä ruotsiksi

Määräyksessä on tarkoitus käsitellä muun muassa valtioneuvoston periaatepäätösten ja valtioneuvoston yleisistunnossa käsiteltävien ohjelmien kääntämistä ruotsiksi (s. 10). Luonnoksen mukaan periaatepäätösinä annettujen strategioiden ja ohjelmien kääntäminen ruotsiksi olisi harkinnanvaraista.

Valtioneuvosto voi perustuslain 65 §:ssä säädetyn niin sanotun valtioneuvoston yleistoimivallan nojalla antaa periaate- ja suunnittelupäätöksiä, jotka sisältävät valtioneuvoston ja hallinnon toimintaa koskevia ohjeita ja periaatteita. Periaatepäätökset eivät ole oikeudellisesti sitovia, mutta ne käytännössä ohjaavat asioiden valmistelua ja lainsäädännön toimeenpanoa. Periaatepäätökset käsitellään valtioneuvoston ohjesäännön 3 §:n 11 kohdan mukaan valtioneuvoston yleisistunnossa.

Periaatepäätöksiä koskeviin valtioneuvoston yleisistunnon esittelylistoihin liitetään esittelystä annettujen ohjeiden mukaan muistio sekä ehdotus periaatepäätökseksi ainakin suomen ja

ruotsin kielellä (Valtioneuvoston esittelijän käsikirjan listamalli 15¹). Vakiintuneen käytännön mukaan periaatepäätös on jo esittelyn ajankohtana käännetty ruotsiksi. Joissakin tapauksissa periaatepäätös on esimerkiksi asian kiireellisyyden vuoksi käsitelty yleisistunnossa vain suomenkielisenä. Oikeuskansleri on tällöin edellyttänyt, että periaatepäätös julkaistaan jälkikäteen viipymättä myös ruotsinkielisenä. Valtioneuvoston periaatepäätösten julkaiseminen sekä suomeksi että ruotsiksi perustuu kielilain 32 §:n 3 momentin säännökseen, joka mukaan viranomaisten päätöksistä tiedotettaessa tulee huolehtia sekä suomen- että ruotsinkielisen väestön tiedonsaantitarpeista. Valtioneuvosto käyttää perustuslain 3 §:n mukaan ylintä hallitusvaltaa, joten valtioneuvoston periaatepäätökset on perustuslain 17 §:ssä turvattujen kielellisten oikeuksien toteuttamiseksi perusteltua kääntää ruotsiksi.

Valtioneuvoston periaatepäätöksiä hyväksyttävät asiakirjat ovat käytännössä nimeltään monenlaisia, kuten määräysluonnoksessa todetaankin. Asiakirjan nimeämisestä riippumatta se on oikeudelliselta luonteeltaan valtioneuvoston periaatepäätös, jos valtioneuvoston toimivalta asiassa perustuu edellä mainittuun yleistoimivaltaan ja jos se hyväksytään periaatepäätöksiä varten säädettyssä menettelyssä. Valtioneuvoston yleisistunnon päätöksenteon laillisuusvalvonnassa edellytetään tämän vuoksi, että asiakirjasta käy mahdollisesta muusta otsikoinnista riippumatta ilmi, että kyseessä on valtioneuvoston periaatepäätös.

Valtioneuvoston päätöksenteon laillisuusvalvonnassa tehtyjen havaintojen mukaan valtioneuvoston periaatepäätösten valmistelussa ei useinkaan tunnisteta eroa varsinaisen periaatepäätöksen eli valtioneuvoston linjausten sekä niiden perustelujen tai muun taustaineiston välillä. Periaatepäätöksenä annettavat valtioneuvoston linjaukset sekä niiden valmistelussa syntynyt aineisto ja jopa hyvin yksityiskohtainen toimeenpanosuunnitelma saattavat olla samassa periaatepäätökseksi nimetyssä asiakirjassa. Periaatepäätökset saattavat siksi olla hyvinkin laajoja asiakirjoja. Toisinaan asiakirjasta ei selvästi käy ilmi, mikä asiakirjan sisällössä on sellaista, mistä valtioneuvoston on tarkoitus päättää. Tällaisissa tapauksissa laillisuusvalvonnassa edellytetään, että vähintään tekstin ryhmittelyllä ja otsikoinnilla osoitetaan, mikä on periaatepäätöksen tarkoitettu sisältö. Laillisuusvalvonnassa ei kuitenkaan voida ryhtyä takautuvasti puuttumaan periaatepäätöksen valmisteluun tai vaatia muita kuin sellaisia muutoksia, joita valtioneuvoston päätöksenteon selkeys välttämättä edellyttää.

Periaatepäätösten valmistelussa olisi perusteltua jo alkuvaiheessa ottaa huomioon tekstin kääntäminen ruotsiksi. Kääntämistyön hallinnan kannalta olisi tarkoituksenmukaista, että periaatepäätös valmisteltaisiin omana asiakirjanaan, joka sisältäisi vain valtioneuvoston

1

<https://valtioneuvosto.fi/documents/10184/3615933/15+kansilehti+valtioneuvoston+periaatep%C3%A4%C3%A4t%C3%B6s.pdf/d068cfa5-73fb-4c70-a0fc-27e7a75e083e/15+kansilehti+valtioneuvoston+periaatep%C3%A4%C3%A4t%C3%B6s.pdf?version=1.0&t=1481540678000>

hyväksyttäväksi tarkoitetut linjaukset. Linjausten perustelut, taustatiedot ja toimeenpanosuunnitelmat sisältyisivät muistioon ja muihin mahdollisiin esittelyasiakirjoihin. Näin meneteltäessä säännönmukaisesti ruotsiksi käännettäisiin vain periaatepäätös, ja muun aineiston kääntäminen olisi ministeriöiden harkinnassa. Periaatepäätösten valmistelu edellä kuvatulla tavalla olisi suotavaa myös valtioneuvoston päätöksenteon selkeyden kannalta.

Oikeuskansleri

Tuomas Pöysti

Esittelijäneuvos, osastopäällikkö

Maija Salo

OKV/1459/21/2022-OKV-2

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: